

Gera einki fyri at fáa kjak í lag:

Vit vita onki um hvat ætlanin er

– Tað er heilt burturvið, at tveir fulltrúar verða settir at smíða sosialpolitikk í Føroyum, uttan at vita, hvat tey fólkavaldu halda um spurningin.

Á MBF fundinum um sosialpolitikk fanst Kristian Magnussen, formaður í trivnaðarnevndini í lögtinginum, at landsstýrinum fyri ikki at kunna lögtingið um, hvussu ætlanin er at broyta sosialu lógirnar og fyri ikki at geva lögtingslimum høvi at úttala seg um, hvat lögtingið heldur at ein komandi sosialpolitikkur skal miða móti.

– Spurningurin er um tað yvirhøvur er nakar miðvisur sosialpolitikkur í Føroyum og staðfestast má, at landsstýrið ger einki fyri at fáa politiskt kjak í lag um sosialpolitikk, segði lögtingsmaðurin.

– Heldur tvørturímóti, segði hann, tí trivnaðarnevndin hjá lögtinginum veit onki um tær broytingar, sum eru í væntu ella um hvørjar ætlanir, landsstýrismaðurin í almannamálum hevur við broytingunum.

– Eg havi frætt, at tveir fulltrúar skuldu setast í Tinganesi at arbeiða við ætlaðu broytingunum í sosiallógávu. Hesum havi eg mótmælt, tí tað er heilt burturvið, at tveir fulltrúar fara í holt við hetta,

uttan at tey fólkavaldu fáa nakað at vita um, hvat ætlanin er.

– Almanna og heilsunevndin, sum nú er trivnaðarnevndin, hevur boðað frá, at hon heldur tað vera alneyðugt við einum aðalorðaskifti um komandi sosialpolitikkinn í Føroyum. Hetta fyri at gera politikarar betur førar fyri at taka størri lut í orðaskiftinum um almannapolitikkinn. Nevndin visti eisini á, at hetta mátti fyriskipast áðrenn farið varð í holt við lógarsmið av álvara.

– Somuleiðis vistu vit á, at tekur lögtingið ikki lut í arbeiðnum at gera lógirnar, er vandi fyri, at talan verður ikki um annað enn at umseta danskar lógir.

– Og at enda varð ført fram, at neyðugt er við breiðari, politiskari semju um hesi viðurskipti fyri at fáa tað stóðfesti í sosialpolitikkinn, sum krevst, fyri at fólk kunnu hava álit á lögnum.

Fyrsti møguleiki

Kristian Magnussen segði, at hetta var fyrsti møguleikin í lögtingið hevði at forma okkara eigna sosialpolitikk.

– Útgangsstøðið skuldi helst verða so gott sum gjørligt. Tí er tað spell, at áður nevndu aðalorðaskifti um sosialpolitikkinn ikki verður

fyriskipað.

Kristian Magnussen segði, at nú í 1996 kosta almannamál einar 784 milliónir, tað eru 35% av upphæddini á figgarlógini til rakstur og ilógur.

– Tað kann ikki vera rætt, at kjakið skal vera so lítið um so stóran part av figgarlógini, sum talan er um í hesum føri, helt lögtingsmaðurin.

– Tað mátti verið ein natúrligur spurningur, bæði hjá politikarum og fólk annars at spurt um allur hesin peningurin verður brúktur við skili.

Ber ikki til

Hann segði, at hann hevur ferð eftir ferð vist á, at tað ber ikki til at gera nýggjar lógir í Føroyum alt í einum danir vilja tað og hvørja ferð danir vilja sleppa undan ábyrgdini av einum samfelagskvi.

– At umleggia sosialpolitikk tekur langa tíð. Í Danmark tók tað 15 ár seinast, og tað tók sjey ár at viðgera lógina um sosiala pensión í Danmark, áðrenn tær komu í gildi.

– Í Danmark situr eisini ørgvinnu av fólk og arbeiðisloysi av fólk og arbeiðisloysi við spurningum sum hesur.

– Hetta hevur lögtingið

– Tað er neyðugt við aðalorðaskifti um sosialpolitikkinn í Føroyum í framtíðini, segði Kristian Magnussen

víst á, og seinast landsstýrið var í Danmark, bóðu vit tað syrgja fyri, at vit fingur tíðina, sum skuldi til, fyri at gera arbeiðið til lítar.

Høvuðstrupulleikin

Kristian Magnussen segði, at fyri ser var eingin ivi um, at arbeiðsloysið var høvuðstrupulleikin á sosiala økinum í Føroyum.

– Tað er ikki bara í Føroyum, tað er allastaðni í vesturheiminum at fleiri og fleiri verða «koyrd úr» samfelagnum og at munurin millum rik og fátæk veksur.

– Sum politikarar mugu vit spyrja okkum sjálv um vit halda, at samfelagsskipanin er nóg góð.

– Eg haldi, at flest okkara vilja hava eina samfelagsskipan har fólk hava møguleika fyri einum góðum livi frá vøgg til grov, har vit hava foreldur, sum vilja og hava møguleika fyri at ala okkum upp og at útbúgva okkum, har vit kunnu liva og virka undir stimbrandi umstøðum, bæði líkamliga og sosialt, har vit

kunnu hava ein virkan leiklut í samfelagnum, bæði figgarliga og sosialt og har vit kunnu gerast gomul í einum samfelag, sum hevur brúk fyri livsroyndum okkara, sum tryggja okkum eitt virðiligt liv, um neyðugt, og at enda, sum letur okkum doyggja ein virðiligan deyða.

Kristian Magnussen segði, at hesum endamálið gongur dagsins samfelag okkum ikki á móti í.

Hann segði at spurningurin er, hvat er so at gera.

– Tað er ein farin tíð, har vit kundu lita á, at politikarar úthygdu vælferðarsamfelagið.

– Tað skulu áhugabólkar til fyri at leggja trýst á teir.

– Seinastu árin hevur gingið sjón fyri søgn bæði í Føroyum og aðrastaðni, at norðurlendska vælferðarskipanin við javnrættindum og rættvísium býti av samfelagsins ágóðum, er við at verða slept.

– Sjálvur haldi eg, at vit skulu varðveita vælferðarskipanina, grundfesti á javnrættindi, tryggleika og

samhaldsfesti, og gera Føroyar til eitt gott land at búgva í. Hetta krevur almenna stýring, segði Kristian Magnussen.

– Tað eru fleiri og fleiri, sum trúgva at marknaðarkreftirnar stýra øllum best. Halda vit, at tað er rætt? spurdi hann.

– I hansara verð er tað ikki rætt.

– Vinnuhjólina skulu mala skjótari og skjótari og fleiri

– Vinnuhjólina skulu mala skjótari og skjótari og fleiri og fleiri verða slongd av í svinginum, og tað verða fleiri og fleiri vanda fyri at enda í sosialum trupulleikum.

Býta arbeiði

– Ein máti at koma størsta trupulleikanum, arbeiðsloysinum, til livs, er at býta tað arbeiði, sum er, eitt sindur betur millum fólk, hóast tað merkir, at tey, sum hava mest, fara at missa eitt sindur.

– Hetta er tað, vit eiga at tosa um, helt Kristian Magnussen.

Vit hava ábyrgdina og vit skulu sjálv gjalda:

Mugu laga sosiallógina til orkuna í landinum

– Føroysk viðurskipti, eisini búskaparlig viðurskipti, verða útgangsstøðið nú sosiallógirnar skulu broytast

– Tá ið lógir verða gjørdar í Føroyum, skal útgangsstøðið verða føroyskt.

– Tað er eisini ein sjálvfylgja nú nýggjar sosiallógir skulu gerast, segði Andreas Petersen, landsstýrismaður í almannamálum á fundinum um sosialpolitikk í norðurlandshúsinum leygardagin.

Andreas Petersen var boðin á fundin at fortelja fólk, um útgangsstøðið verður føroyskt, nú sosiallógirnar skulu broytast.

Tá ið hann hevði svarað, at tað var ein sjálvfylgja, legði hann afturat:

Vit mugu eisini spyrja okkum sjálv: Hvat er serføroyskt? Kunnu vit skyna á, hvat er serføroyskt og hvat líkast í øllum norðurlondum? Tað hann vildi við hesum var at staðfesta, at

ein stórir partur av okkara sosiallógávu líkast lógnum í hinum norðurlondum og tað fer hon eisini at gera í framtíðini.

– Livsumstøðið eru í mongum førum líkar í Føroyum og eitt nú á vesturstrond Jútlands, í Íslandi og í vestara parti í Noregi.

Støða takast til ískoyti

Andreas Petersen segði, at eitt tað fyrsta sum hendir er, at pensiónslógirnar – lógirnar um fólkapensjón og avlamspensjón – verða lagdar fyri tíngið í vár.

– Hóast tær verða lagaðar til føroysk viðurskipti, verða tær stóru broytingarnar ikki gjørdar. Støða skal takast til tey ymsu ískoytin, lógir skal gerast einfaldari og einfaldari at umseta. Somuleiðis skal figgi-

arlaga grundarlagið gerast einfaldari fyri, hvussu pensjónin verður roknað út og tað skal lagast til okkara inntøku- og skattaviðurskipti.

Serliga arbeiðsloysi og sjúka

Tað næsta, farið verður í holt við, er forsongarlógin. Í tí sambandi eru veitingarnar í sambandi við sjúku og arbeiðsloysi teir størstu trupulleikarnir.

– Tað er grundleggjandi óráttvíst, at munur skal verða gjørdur á, hvør hendin er, sum er atvoldin til, at fólk skulu hava forsongarhjálp.

– Somuleiðis er tað ein spurningur um hesar veitingar skulu vera eftir tørvsmeting, ella um tær skulu vera fastar veitingar og um

tær skulu vera skattskyldugar ella ikki.

Andreas Petersen visti á, at í hinum norðurlondum er gongdin tann, at veitingarnar eru fastar veitingar og at tær eru skattskyldugar.

Hvat endurútbúgvingum viðvíkur, visti landsstýrismaðurin á, at stóru ætlanirnar í áttatiárunum við endurbúgvingarstovuni ongan tíð komu av bakkastokki m.a. tí, at vit høvdu ov fáar streingir at spæla uppá.

– Ein grundin var figgarliga skræddið og skerdu vinnumøguleikarnir í kjalarvørinum á 'i.

– Men tað er greitt, at broyting má koma í, so at vit fáa fleiri endurútbúgvingartilboð og at hesir møguleikar verða knýttir at arbeiðsloysinum.

– Arbeiði verður við at

– Vit hava bundið okkum til at hava lógávu á almannaoðinum. Hvørjar veitingarnar verða, er ábyrgd lögtingsins. Tí er tað neyðugt, at vit staðfesta okkara eigna tørv, sigur Andreas Petersen

finna eina skipan fyri, hvussu fólk, sum fáa forsongarhjálp, kunnu gerast virkin aftur. Høvuðsendamálið er, at tað skal krevjast av teim-

Framhald á síðu 10